

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai

Ūnijas iela 45, Rīga, LV-1039, Latvija
e-pasts: sprk@sprk.gov.lv

Rīgā, 2024.gada 14.novembrī
Nr.1530/JN

Par 450 MHz radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību pagarināšanu

"Latvijas Mobilais Telefons" SIA (turpmāk – LMT) ir iepazinies ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – Regulators) interneta vietnē publiskoto konsultāciju dokumentu par ierobežotu radiofrekvenču joslu lietošanas tiesību termiņa pagarināšanas iespējamību. Dokumentā Regulators lūdz ieinteresētās personas sniegt viedokli par lietošanas tiesību termiņa pagarināšanas iespējamību 453,0 MHz – 457,5 MHz / 463,0 MHz – 467,5 MHz (turpmāk – 450MHz) joslā vienam radiokanālam akciju sabiedrībai "Telekom Baltija" (turpmāk – TB).

Vispārīgs komentārs

Pozitīvi vērtējam Regulatora iniciatīvu veikt konsultācijas par visas 450MHz joslas turpmāko attīstību. Elektronisko sakaru likums (turpmāk – ESL) un Eiropas Elektronisko sakaru kodekss (turpmāk – Kodekss) noteic valsts iestāžu īpašu atbildību pār radiofrekvenču spektra, kā *sabiedrības resursa, kam ir svarīga sociālā, kultūras un ekonomiskā vērtība*, pilnvērtīgu pārvaldību dalībvalsts teritorijā saskaņā ar objektīviem, pārredzamiem, konkurenci veicinošiem, nediskriminējošiem un samērīgiem kritērijiem (Kodeksa 45.pants).

Mobilo sakaru, īpaši mobilās platjoslas, pakalpojumu lietotāju skaits un datu patēriņš konstanti Latvijā pieaug. Atbilstoši Regulatora datiem - mobilās platjoslas pieslēgumu skaits Latvijā kopš 2019.gada ir audzis no 2 532 818 uz 2 771 019 2023.gadā, savukārt vidējā galalietotāja mēnesī patērēto mobilos datu apjoms ir 45,1 GB mēnesī un tas ir augstākais rādītājs OECD valstīs 2023.gadā¹. Radiofrekvenču spektrs ir nacionālā bagātība, kas atbilstoši ESL 2.pantā noteiktajiem mērķiem ir jāizmanto racionāli un efektīvi. LMT sagaida, ka radiofrekvenču spektra politika tiks veidota un īstenota, lai uzturētu minētās digitālās attīstības tempu, jo īpaši ņemot vērā Latvijas iedzīvotāju, uzņēmēju un valsts iestāžu spēju un gatavību izmantot digitālu produktu priekšrocības. Būtiski pārsniedzot Eiropas patēriņa rādītājus mobilajos datos, Latvijai primāri jāraugās uz augoša pieprasījuma adekvātu apmierināšanu, kam jāatspoguļojas arī radiofrekvenču spektra piešķiršanas politikā.

Lai arī 450MHz josla nav harmonizēta Eiropas Savienībā, tā plaši tiek izmantota atsevišķās Dalībvalstīs, piemēram, Skandināvijā, Vācijā, Polijā, Spānijā u.c. atsevišķu pakalpojumu un risinājumu nodrošināšanā. Tirgū ir pieejamas gan atsevišķu ražotāju elektronisko sakaru tīkla iekārtas, gan arī galiekārtas, sakaru pakalpojumu nodrošināšanai. Šī josla ir perspektīva tūlītējai elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanai Latvijā, īpaši ņemot vērā pakalpojumu attīstības un pielietojuma tendences (tajā skaitā, M2M), tehnoloģijas (5G) un mobilo datu apjoma pieaugumu. LMT ir ieinteresēts elektronisko sakaru pakalpojumu attīstīšanai 450MHz joslā un tās komerciālai izmantošanai visā Latvijas teritorijā. Tādēļ nepiekrītam šīs perspektīvās joslas saglabāšanai esošajam komersantam, kurš to neizmanto.

Pēc iepazīšanās ar Konsultāciju dokumentu, LMT konstatē, ka virkne tajā iekļauto secinājumu neatbilst ESL un Kodeksa radiofrekvenču spektra efektīvas pārvaldības prasībām. Kodeksa 5.pants noteic, ka Regulators ir iestāde, kas ir atbildīga par Kodeksā ietverto uzdevumu izpildi radiofrekvenču spektra pārvaldīšanas un lēmumu pieņemšanas jautājumos, kuri attiecas uz radiofrekvenču spektra lietošanas tiesībām elektronisko sakaru tīklos un pakalpojumos. Savukārt Kodeksa 30.pantā noteikts dalībvalstu regulatoru pienākums *novērot un uzraudzīt atbilstību radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību nosacījumiem, tostarp pienākumam spektru izmantot efektīvi un lietderīgi.*

Lūdzam sniegt un Regulatora interneta vietnē publiskot Regulatora skatījumu par Kodeksā iekļauto radiofrekvenču spektra pārvaldības principu piemērošanu attiecībā uz 450 MHz joslas attīstību.

- Kodeksa preambulas 122.atkāpē noteikts, *Lai izvairītos no šķēršļiem ienākšanai tirgū, proti, konkurencei kaitīgas tiesību uzkrāšanās dēļ, dalībvalstīs būtu efektīvi jānodrošina radiofrekvenču*

¹ <https://www.oecd.org/en/topics/broadband-statistics.html> (08.10.2024.)

spektra lietošanas tiesībām pievienoto nosacījumu izpilde. Izpildes nosacījumos būtu jāiekļauj prasība piemērot klauzulu "izmanto vai zaudē". Vai Kodeksā iekļautajam principam "izmanto vai zaudē" atbilst ierosinājums piešķirt/pagarināt radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības komersantam, kurš vairāk nekā piecus gadus neizmanto minēto spektru komercdarbības veikšanai, nesniedz elektronisko sakaru pakalpojumus un neinvestē tīkla infrastruktūrā?

- Vai piešķirto ierobežoto radiofrekvenču joslu 450MHz diapazonā neizmantošana atbilst Kodeksa 30.panta pirmajā daļā un 47.-49.pantos iekļautajiem operatora pienākumam izmantot spektru efektīvi un lietderīgi?
- Lai nodrošinātu Kodeksā iekļauto tiesību normu vienveidīgu piemērošanu arī attiecībā uz citām radiofrekvenču spektra joslām un komersantiem, lūdzam sniegt skaidrojumu, kā ierosinājums pagarināt radiofrekvenču spektra 450 MHz lietošanas tiesības komersantam, kurš vairāk nekā piecus gadus nav sniedzis pakalpojumus, veicis ieguldījumus un attīstījis elektronisko sakaru tīklu, un tādējādi nav izmantojis minētos resursus komercdarbībā atbilst Kodeksa 3.pantā iekļautajiem konkurences veicināšanas un elektronisko sakaru pakalpojumu attīstības, galalietotāju interešu apmierināšanas principa un spektra lietderīgas izmantošanas mērķiem.

Atbildes uz šiem jautājumiem ļaus LMT un citiem Latvijas elektronisko sakaru komersantiem izprast Regulatora prasības, lai efektīvi plānotu savu investīciju un attīstības stratēģiju, kā arī izvēlētos atbilstošus līdzekļus un institūcijas savu tiesību aizsardzībai. Tāpat Regulatora redzējums šajos jautājumos ļautu politikas īstenošanai lemt par nepieciešamajiem pilnveidojumiem regulējošā vidē, lai sasniegtu Latvijas interesēm atbilstošus mērķus radiofrekvenču politikas īstenošanā.

Viedoklis par konsultējamajiem jautājumiem

LMT nevar piekrist Regulatora priekšlikumam pagarināt 450MHz radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības esošajam komersantam vairāku iemeslu dēļ:

1. Atbilstoši Konsultāciju dokumentam jau vairāk nekā 5 gadus AS "Telekom Baltija" neizmanto sev piešķirtās 450MHz radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības. Tas nozīmē, ka minētais komersants ir "aizņēmis" radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, neizmantojot tās pats, kā arī nedodot tiesības citiem komersantiem sniegt pakalpojumus. Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa 122.atkāpe noteic, ka konkurencei kaitīgas radiofrekvenču uzkrāšanas dēļ dalībvalstīs būtu jānodrošina "izmanto vai zaudē" principa ievērošana un efektīva izmantošana. ESL noteic – radiofrekvenču efektīvas un lietderīgas izmantošanas un investīciju veicināšanas principa (2.pants) un konkurences kropļošanas novēršanas principa (45.pants) nodrošināšanu, vērtējot radiofrekvenču spektra pagarināšanas iespēju. Savukārt Regulatora 2022. gada 4.augusta *ierobežotas radiofrekvenču joslas lietošanas tiesību noteikumi* noteic papildus kritērijus, kas jāvērtē pagarinot radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības - ierobežotas radiofrekvenču joslas resursu efektīva izmantošana, ietekme uz pakalpojumu kvalitāti, labums sabiedrības interesēm un ieguvums patērētājiem un ietekme uz vidi (9.punkts).
2. LMT ieskatā neviens no minētajiem kritērijiem neizpildās, ierosinot pagarināt radiofrekvenču spektra lietošana tiesības komersantam, kurš vismaz piecus gadus radiofrekvenču spektru faktiski neizmanto komercdarbībai. Konstatējot, ka komersants neizmanto radiofrekvenču spektru efektīvi, Regulatoram bija jāīsteno Radiofrekvenču piešķiršanas lēmumā noteiktajā kārtībā. Proti, AS "Telekom Baltija" bija pienākums kopš 2016.gada uzturēt katru gadu vismaz 131 radiofrekvences piešķiruma lietošanas atļaujas, radiofrekvenču piešķiršanas lēmumā² iekļaujot specifiskos radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību nosacījumus. Radiofrekvences piešķiršanas lēmuma 6.punkts *noteic: Ja AS "Telekom Baltija" neizmantos Pieprasījumā norādīto radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības atbilstoši Regulatora noteiktajiem termiņiem un apjomam, Regulators var lemt par radiofrekvenču spektra tiesību anulēšanu. Tādējādi AS "Telekom Baltija" anulētās radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības varēs piešķirt citam elektronisko sakaru komersantam, lai tas veicinātu konkurences attīstību elektronisko sakaru tīklu nodrošināšanā un elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanā, veicinātu elektronisko sakaru tīklu nodrošināšanas un elektronisko sakaru pakalpojumu attīstību un sniegto elektronisko sakaru pakalpojumus galalietotājiem (9.punkts).*
3. Tirgus uzraudzības iestādēm, konstatējot piešķirtā radiofrekvenču spektra neizmantošanu, bija un ir jāīsteno Radiofrekvences piešķiršanas lēmumā noteiktajā kārtībā, proti jālemt par radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību anulēšanu, un atklātas atlases procedūras (izsoles) organizēšanu, lai piešķirtu minētos radiofrekvenču spektra resursus citam elektronisko sakaru komersantam. Aicinām nekavējoties uzsākt administratīvos procesus, lai nodrošinātu likumā noteikto mērķu un uzdevumu izpildi.

² [LemumsN157D17112016.pdf](#)

4. Līdz šim pagarinot radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, Regulators vairākiem elektronisko sakaru komersantiem (piemēram, LMT, SIA Tele2 un SIA Bite Latvija) ir noteicis ar esošajiem nosacījumiem salīdzināmus specifiskos lietošanas tiesību nosacījumus. Piemēram, pagarinot 900MHz radiofrekvences spektra nosacījumus, komersantiem tika noteiktas saistības saņemt vismaz 75% no lietošanas atļauju skaita, kas bija uzstādītas uz pagarināšanas lēmuma brīdi. Šādas prasības tiek pamatotas ar radiofrekvenču spektra efektīvas izmantošanas principu. Turpretī, attiecībā uz lietošanas tiesību pagarināšanu AS Telekom Baltija, Konsultāciju dokumentā ir piedāvāta cita pieeja. Uz Konsultāciju dokumenta izsludināšanas brīdi minētajam komersantam ir pienākums nodrošināt 131 Lietošanas atļauju esamību VAS Elektroniskie sakari. Regulators konstatē, ka TB neizmanto radiofrekvences elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanai vairumtirdzniecībā vai mazumtirdzniecībā un nav veicis investīcijas elektronisko sakaru tīkla infrastruktūrā. Taču atšķirībā no citām situācijām, Regulators atkāpjas no līdzšinējās regulatīvās pieejas, nenosakot minimālo radiofrekvenču piešķiruma atļauju skaitu. Šāda pieeja, nosakot specifiskos spektra nosacījumus vienīgi komersantiem, kas investē tīklā un sniedz un attīsta elektronisko sakaru pakalpojumus, taču neparedz nekādas prasības komersantam, kas vismaz piecus gadus nesniedz pakalpojumus un neinvestē infrastruktūrā, ir diskriminējoša un nostāda komersantus, kas pilda normatīvos aktus tiesiski negatīvākā situācijā, nekā komersantus, kas savas saistības nepilda.
5. Par kļūdainām uzskatām Konsultāciju dokumentā ietvertās norādes, ka elektronisko sakaru nozarei nav interese par 450MHz joslas izmantošanu. Vēršam uzmanību, ka galvenie šķēršļi, kādēļ komersantiem nav bijusi iespēja paust aktīvu nostāju šajā jautājumā līdz šim: 1) josla ir piešķirta citam komersantam; 2) tiesiskā nenoteiktība un Regulatora ilglaicīgā prakse neveikt radiofrekvenču spektra faktiskās izmantošanas uzraudzību, kā rezultātā Latvijā spektru var aizņemt un pagarināt komersanti, kas to neizmanto 3) spektra sadalījums šaurās joslās un dažāds lietošanas tiesību termiņš, kas liedz novērtēt joslas potenciālu kopumā; 4) piešķirtais spektra kanāla platums, kas atbilst noteiktai (CDMA) tehnoloģijai un neatbilst mūsdienīgu tehnoloģiju (LTE vai 5G) pielietojumam. Ņemot vērā, ka LMT ir izrādījis interesi par 450 MHz radiofrekvenču spektra izmantošanu, lūdzam precizēt Konsultāciju dokumentu attiecībā uz iekļauto informāciju par citu komersantu ieinteresētību minētajā joslā.
6. Lai uzsāktu 450MHz joslas izmantošanu atbilstoši tirgus situācijai un pieprasījumam, aicinām atbalstīt izmaiņas Nacionālajā radiofrekvenču plānā, atbilstoši ESL 55.pantam nosakot vienotu divu gadu termiņu visas 450MHz joslas atbrīvošanai. Pēc šāda termiņa noteikšanas uz visu minēto joslu varētu tikt uzsludināta izsole ESL 46.pantā noteiktajā kārtībā, ko organizētu Regulators atklātās un caurspīdīgās atlases procedūrās. LMT ieskatā izsoli par radiofrekvenču spektra joslas izmantošanu būtu iespējams organizēt jau 2026.-2027.gadā, uzsākot to efektīvi izmantot 2029.-2030.gadā.

Ceram uz veiksmīgu turpmāko sadarbību Latvijas mobilo sakaru tirgus attīstībai nozīmīgos jautājumos.

Ar cieņu,

Prezidents

Valdes priekšsēdētājs

Juris Binde

A.Buraks, 29248787

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA
ZĪMOGU